

Custodia

JUDr. Petr Dostalík, Ph.D.

22. 9. 2016

LŠD Brno

Povinnost schovatele a
vypůjčitele opatrovat věc

Systematika NOZ

- Čtrtvá část (relativní majetková práva) NOZ
- Druhý díl: přenechání věci k užití jinému
- Výpůjčka
- Výprosa
- Úschova

Společné rysy úschovy a výpůjčky

- Relativní kontrakty (podle NOZ úschova již ne)
- Předává se individuálně určená věc
- Schovatel i vypůjčitel mají povinnost opatrovat věc
- Rozsah povinnosti opatrovat věc je jiný u úschovy je menší než u výpůjčky
- Obě smlouvy se podstatně liší svým účelem

Rozdílné rysy výpůjčky a úschovy

- Liší se účelem
 - Schovatel má povinnost opatrovat věc primárně, nesmí věc užívat
 - Vypůjčitel má primární povinnost starat se věc při jejím užívání
 - Hlavní právní otázka: Jaký je rozsah povinnosti opatrovat věc?

Úschova v římském právu

- Úschova je v římském právu reálný kontrakt, který je zásadně bezplatný;
- Základem úschovy je *fides* - za porušení *fides* se považuje
- Schovatel odpovídá pouze za úmyslné poškození nebo zničení věci
- Dig. 16, 3, 32.

Úchova v římském právu

- Proculus a Nerva se domnívají, že porušení *fides* je nejen *větší culpa*, ale také pokud schovatel neposkytne uschované věci stejnou péči, kterou věnuje svým vlastním věcem.
- Schovatel odpovídá za úmysl, nedbalost, a je povinen poskytnout péči jako ve svých vlastních věcech
- Neodpovídá za lehkou nedbalost
- Nemá povinnost *custodie*
- Neodpovídá za *vis maior*

Úschova v římském právu

- Pokud schovatel užije věc, závažným způsobem poruší *fides*
- Posuzováno jako *furtum usus* a má za následek dramatické zvýšení odpovědnosti
- Odpovídá i za ukradení věci i za nahodilou zkázu - stejně jako zloděj nebo osoba, která je v prodlení;

Úschova v NOZ

- § 2403 NOZ „Schovatel opatruje převzatou věc, jak bylo ujednáno, jinak tak pečlivě, jak to odpovídá povaze věci a jeho možnostem, aby na věci nevznikla škoda, a po uplynutí doby úschovy věc uschovateli vrátí spolu s tím, co k ní přibylo.“
- Schovatel odpovídá stejně jako v římském právu: *diligentia quam in suis*

Úschova v NOZ

- § 2405 NOZ „Užije-li schovatel převzatou věc pro sebe, umožní-li jinému užití věci nebo dá-li ji do úschovy jinému bez svolení uschovatele nebo bez nezbytné potřeby, nahradí uschovateli veškerou škodu, a to i nahodilou. To neplatí, prokáže-li schovatel, že by škoda postihla věc i jinak.“
- Schovatel má zvýšenou odpovědnost, stejně jako zloděj v římském právu

Úschova v NOZ - výklad

- Právní věda vztahuje na úschovu stejné pravidlo jako na ostatní kontrakty:
- § 2944 NOZ: „Každý, kdo od jiného převzal věc, která má být předmětem jeho závazku, nahradí její poškození, ztrátu nebo zničení, neprokáže-li, že by ke škodě došlo i jinak.“

Úschova v NOŽ - výklad

- Schovatel odpovídá za zničení věci v důsledku *vis maior*, odpovídá za krádež věci, za nedbalost i za úmysl.
- Schovatel má absolutní odpovědnost.

Úschova v NOZ výklad

- § 2408 nařizuje použít ustanovení o opatrování u smlouvy o úschově vždy, kdy má někdo opatrovat věc pro jiného.
- poctivý nálezce; kupec, pokud nepředal věc prodávajícímu, zástavní věřitel, provozovatel hospodského zařízení, vypůjčitel.
- Konflikt § 2403 a § 2944 NOZ - § 2403 NOZ nebude aplikován;
- § 2405 NOZ je “částečně obsoletní”;

Výpůjčka v římském právu

- Reálný kontrakt, zásadně bezplatný;
- Výpůjčitel je oprávněn užívat věc a je povinen věc opatrovat;
- Vzhledem k tomu, že je výpůjčka sjednána *výlučně ve prospěch vypůjčitele*;
- Má vyšší povinnost věc opatrovat;

Výpůjčka v římském právu

- Custodia - vypůjčitel odpovídá za krádež věc, za úmysl, za nedbalost.
- Neodpovídá za *vis maior*.
- Podobnou odpovědnost má i řemeslník, který převzal věc - např. valchář, který převzal šaty k vyčištění.

Výpůjčka v NOZ

- Odpovědnost vypůjčitele je konstruována objektivně
- S ohledem na § 2191 NOZ i vypůjčitel má povinnost věc opatrovat
- § 2193 NOZ odpovídá objektivně stejně jako schovatel

Výpůjčka v NOZ

- Komentářová literatura vyvozuje, že schovatel a vypůjčitel mají stejnou míru odpovědnosti za *opatrování věci*.
- Možnost užití moderačního práva soudu

Praxe českých soudů

- „Nemůže-li být povinnost vrátit věc vlastníku splněna, nastupuje odpovědnost za škodu způsobenou porušením právní povinnosti ve smyslu ustanovení § 420 obč. zák.“
- Podle minulé právní úpravy - soud posuzuje míru zavinění.
- Ve sledovaném případě soud posoudil, že žalovaná učinila vše pro odvrácení škody a snížil její povinnost nahradit škodu na polovinu;

Závěrečné shrnutí

- Tradice římského práva

Závěr

- Děkuji za pozornost